

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W KRAKOWIE**

RKR-61-22/08/KK-5/08

Kraków, dnia 6 sierpnia 2008 r.

DECYZJA Nr RKR-19/2008

I. Na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 *ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331, z późn. zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy oraz § 7 *rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów* (Dz. U. Nr 134, poz. 939),

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów –

po przeprowadzeniu **postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów**, wszczętego z urzędu przeciwko Marcie Derkowskiej prowadzącej Przedszkole Montessori z siedzibą w Krakowie, przy ul. Szwedzkiej 68/1, w związku ze stosowaniem we wzorcu umowy o nazwie: „umowa nr... o świadczenie usług w przedszkolu Montessori”, postanowień o treści:

a) „*Usługobiorca przyjmuje do wiadomości i akceptuje, że Usługodawca odstąpi od niniejszej umowy po zaistnieniu jednej z okoliczności:*

- 1. Usługobiorca nie wniesie opłat za świadczone usługi przez Usługodawcę w ciągu miesiąca od daty wskazanej w § 7 niniejszej Umowy.*
- 2. Zachowanie dziecka Usługodawcy będzie stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa innych dzieci.*
- 3. Nastąpi brak współpracy pomiędzy nauczycielami i dyrekcją Przedszkola a Usługobiorcą w kwestii rozwiązywania problemów powstałych w procesie edukacji i wychowania dziecka” (§ 5)*

b) „*Wysokość czesnego może być zmieniona w przypadku wzrostu kosztów utrzymania przedszkola, jednak nie częściej niż jeden raz i nie więcej niż o 10% w okresie obowiązywania umowy” (§ 6 pkt 5)*

w wyniku którego uprawdopodobniono, że ww. przedsiębiorca stosuje praktykę, o jakiej mowa w art. 24 ust.1 i 2 pkt 1 powołanej ustawy, i przyjęto zobowiązanie przedsiębiorcy do podjęcia działań zmierzających do zaniechania naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez zmianę treści kwestionowanego postanowienia umownego, nakłada się

na **Martę Derkowską prowadzącą Przedszkole Montessori w Krakowie, przy ul. Szwedzkiej 68/1** obowiązek wykonania tego zobowiązania poprzez zawieranie nowych umów zgodnie z przyjętym zobowiązaniem i wzorcem umowy, zawartym w piśmie z dnia 7 lipca 2008 r.

II. Na podstawie art. 28 ust. 3 *ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331, z późn. zm.), stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy oraz § 7 *rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów* (Dz. U. Nr 134, poz. 939),

-w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów-

nakłada się na **Martę Derkowską prowadzącą Przedszkole Montessori w Krakowie, przy ul. Szwedzkiej 68/1** obowiązek złożenia sprawozdania o stopniu wykonania zobowiązania nałożonego w pkt I decyzji w terminie 2 miesiące od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Uzasadnienie

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Krakowie (zwany dalej: „Prezesem Urzędu”) w ramach badania wzorców umów stosowanych przez przedsiębiorców prowadzących przedszkola niepubliczne wszczął z urzędu postępowanie wyjaśniające mające na celu ustalenie, czy warunki świadczenia usług, stosowane w obrocie z konsumentami przez Martę Derkowską prowadzącą Przedszkole Montessori, przy ul. Szwedzkiej 68/1 w Krakowie (zwaną dalej: „Przedsiębiorcą”) nie naruszają chronionych prawem interesów konsumentów, tj. czy są zgodne z przepisami powołanej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz przepisami kodeksu cywilnego dotyczącymi wzorców umów.

W toku postępowania wyjaśniającego uzyskano wzorzec umowy stosowanej przez Przedsiębiorcę o nazwie: „umowa nr... o świadczenie usług w Przedszkolu Montessori” oraz Statut Przedszkola Montessori w Krakowie. Po przeprowadzeniu analizy powyższych dokumentów stwierdzono, że wzorzec umowy o nazwie: „umowa nr... o świadczenie usług w przedszkolu Montessori” zawiera postanowienia, które są tożsame z postanowieniami uznanymi przez Sąd Okręgowy Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone i wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego (zwanego dalej: „rejestr”).

Mając na uwadze zgromadzony materiał dowodowy, postanowieniem Nr RKR-198/2008 z dnia 23 kwietnia 2008 r. wszczęto postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w związku z podejrzeniem stosowania przez Martę Derkowską prowadzącą Przedszkole Montessori z siedzibą w Krakowie, przy ul. Szwedzkiej 68/1, praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, określonych w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 powołanej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegających na stosowaniu we wzorcu umowy postanowień o treści:

a) „Usługobiorca przyjmuje do wiadomości i akceptuje, że Usługodawca odstąpi od niniejszej umowy po zaistnieniu jednej z okoliczności:

1. Usługobiorca nie wniesie opłat za świadczone usługi przez Usługodawcę w ciągu miesiąca od daty wskazanej w § 7 niniejszej Umowy.
2. Zachowanie dziecka Usługodawcy będzie stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa innych dzieci.
3. Nastąpi brak współpracy pomiędzy nauczycielami i dyrekcją Przedszkola a Usługobiorcą w kwestii rozwiązywania problemów powstałych w procesie edukacji i wychowania dziecka” (§ 5)

b) „Wysokość czesnego może być zmieniona w przypadku wzrostu kosztów utrzymania przedszkola, jednak nie częściej niż jeden raz i nie więcej niż o 10% w okresie obowiązywania umowy” (§ 6 pkt 5)

W odpowiedzi na postawione zarzuty, pismem z dnia 12 maja 2008 r. Przedsiębiorca oświadczył, że aprobuje stanowisko Prezesa Urzędu odnośnie zakwestionowanej klauzuli umownej. Poinformował także, iż jest gotów do zmiany i dostosowania jej do obowiązującego porządku prawnego, na dowód czego przedłożył nowo opracowany wzorzec umowy. W związku z tym, że w powyższym wzorcu umowy uwzględniono tylko częściowo sugestie zawarte w piśmie Prezesa Urzędu z dnia 23 kwietnia 2008 r., Przedsiębiorca na skutek dalszych uwag Prezesa Urzędu skorygował kwestionowane zapisy umowne, o czym poinformował w piśmie z dnia 7 lipca 2008 r.

Postanowienie zawarte w § 6 pkt 5 wzorca umownego otrzymało brzmienie: „Wysokość czesnego może ulec zmianie w przypadku zmiany kosztów utrzymania przedszkola, o czym Usługodawca powiadomi Usługobiorcę z co najmniej 2-tygodniowym wyprzedzeniem. Zmieniona wysokość czesnego obowiązywać będzie od następnego miesiąca po miesiącu, w którym Usługodawca ogłosił zmianę i nie może następować częściej niż jeden raz w okresie obowiązywania umowy. Wysokość wzrostu czesnego nie powinna przekraczać średniorocznego wskaźnika wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych za rok poprzedni ogłaszany przez GUS”.

Zapis § 5 skorygowano w ten sposób, że § 5 otrzymał następujące brzmienie:

„I. Usługodawcy przysługuje prawo rozwiązania umowy bez zachowania okresu wypowiedzenia, o którym mowa w § 9 pkt 2 niniejszej umowy z przyczyn leżących po stronie Usługobiorcy; a mianowicie:

- 1) Usługobiorca nie wniesie opłat za świadczone usługi przez Usługodawcę w ciągu miesiąca od daty wskazanej w § 7 niniejszej umowy.
- 2) W sytuacji braku efektów poprawy zachowania dziecka, pomimo przeprowadzonych konsultacji z rodzicami i psychologiem, jeżeli zachowanie dziecka Usługobiorcy będzie w sposób niezmienny stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa innych dzieci.
- 3) Nastąpi brak współpracy pomiędzy nauczycielami i dyrekcją Przedszkola a Usługobiorcą w kwestii rozwiązywania problemów powstałych w procesie edukacji i wychowania dziecka.

II. Usługobiorcy przysługuje prawo rozwiązania umowy bez zachowania okresu wypowiedzenia, o którym mowa w § 9 pkt 2 niniejszej umowy z przyczyn leżących po stronie Usługodawcy, a mianowicie:

- 1) Rażącego naruszenia postanowień umowy w zakresie opieki nad dzieckiem,

2) *Konieczności zamknięcia Przedszkola na skutek decyzji właściwych organów administracji.*

Rozwiązanie umowy bez zachowania okresu wypowiedzenia z przyczyn, o których mowa w pkt 1 i 2 nastąpi poprzez złożenie drugiej stronie pisemnego oświadczenia z podaniem przyczyny rozwiązania umowy."

Przedsiębiorca dokonując korekty kwestionowanego zapisu § 5, dodał postanowienie § 7 pkt 3 i 4 o treści:

„3. W przypadku powstania zaległości w płatnościach Usługobiorcy na rzecz Usługodawcy, przekraczających termin, o którym w § 5 pkt 1, Usługodawca w porozumieniu z Usługobiorcą, wskazuje dodatkowy termin i formę uregulowania zadłużenia.

4. W przypadku przekroczenia terminu płatności przez Usługobiorcę, Usługodawca może naliczyć odsetki ustawowe”.

Przedsiębiorca wyjaśnił także, iż umowy zawierające niedozwolone postanowienia zawierano na czas określony: 1.09.2007 – 31.08.2008r. Wyjaśnił, że ze względu na okres wakacyjny, jak i zbliżający się termin wygaśnięcia tych umów, nie będą już aneksowane. Jednocześnie poinformował, że umowy w nowym brzmieniu, uwzględniające zarzuty Prezesa Urzędu będą zawierane począwszy od dnia 1 września 2008 r.

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

Przedsiębiorca Marta Derkowska została wpisana do ewidencji szkół i placówek niepublicznych jako prowadząca Przedszkole Montessori przez Prezydenta Miasta Krakowa pod numerem 43203-15 w dniu 31 sierpnia 2005 r.

Zasady działania tej placówki zostały określone w Statucie Przedszkola Montessori w Krakowie, w którym zamieszczono postanowienia regulujące m.in. organizację Przedszkola oraz sferę praw i obowiązków prowadzących przedszkole, pracowników przedszkola oraz konsumentów korzystających z jego usług. Ponadto wprowadzono wzorzec umowy o nazwie: „umowa nr... o świadczenie usług w Przedszkolu Montessori”, zawieranej z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka.

Wszczynając wobec Przedsiębiorcy postępowanie administracyjne, Prezes Urzędu zakwestionował przytoczone powyżej postanowienia § 5 i § 6 pkt 5 wzorca umowy, uznając je za tożsame z następującymi postanowieniami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych:

- klauzula wpisana do rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 27 lutego 2006r., sygn. akt XVII Amc 105/04 pod nr 726 – „*Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów*”,

- klauzula wpisana do rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 27 marca 2006r., sygn. akt XVII Amc 40/05 pod nr 754 – „*Nieopłacenie zajęć w przedstawionych wyżej terminach powoduje skreślenie z listy uczestników bez zwrotu wcześniej wpłaconej kwoty*”,

- klauzula wpisana do rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 10 kwietnia 2003r., sygn. akt XVII Amc 17/01 pod nr 59 – „*Czesne w następnych latach studiów może ulec zmianie*”

w związku z uzasadnionym wzrostem kosztów ponoszonych przez uczelnię i zostanie ustalone przez rektora zarządzeniem wiążącym strony umowy przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego”,

- klauzula wpisana do rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 25 lipca 2005r., sygn. akt XVII Amc 46/05 pod nr 547- *„Zmiana wysokości czesnego w ciągu roku akademickiego może nastąpić jedynie proporcjonalnie do oficjalnego wskaźnika wzrostu kosztów utrzymania”,*

- klauzula wpisana do rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 5 października 2005r., sygn. akt XVII Amc 20/05 pod nr 643 – *„Wysokość czesnego może ulegać zmianom w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia”,*

- klauzula wpisana do rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 17 maja 2006r., sygn. akt XVII Amc 9/05 pod nr 802 – *„Uczelnia zastrzega sobie prawo do zmiany wysokości czesnego stosownie do aktualnych kosztów organizacji prowadzonego procesu dydaktycznego i prowadzonej działalności statutowej”.*

Mając powyższe na uwadze, Prezes Urzędu, zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie postawione Przedsiębiorcy zarzuty, aby mogły być skutecznie ocenione w ramach art.24 ust.1 i 2 pkt 1, muszą spełniać poniższe przesłanki: być działaniem bezprawnym oraz godzić w zbiorowe interesy konsumentów.

Przesłanka bezprawności

Pojęcie bezprawności nie jest pojęciem prawnie zdefiniowanym. Mając na uwadze jego literalne brzmienie należy przyjąć, że „działanie bezprawne” to zachowanie sprzeczne z nakazem lub zakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych oraz z zasadami współżycia społecznego. Bezprawność jest czynnikiem o charakterze obiektywnym tj. niezależnym od wystąpienia szkody czy też zamiaru po stronie przedsiębiorcy dopuszczającego się działań bezprawnych.

Zakwestionowanym działaniem Przedsiębiorcy w niniejszej sprawie jest posługiwanie się w stosowanych wzorcach umów o świadczenie usług przedszkolnych zapisem, którego treść jest tożsama z treścią postanowień uznanych przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone i które zostały wpisane do rejestru niedozwolonych klauzul umownych.

Zgodnie z art. 479⁴² k.p.c. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w razie uwzględnienia powództwa o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone w sentencji wyroku przytacza treść postanowień wzorca uznanych za niedozwolone i zakazuje ich stosowania. Z brzmienia art. 479⁴³ k.p.c. wynika również, że wyrok prawomocny ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, o którym mowa, w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c..

Stanowisko Prezesa Urzędu zostało poparte orzecznictwem SOKiK. Z wyroku SOKiK z dnia 25 marca 2004 r. – sygn. XVII AmA 51/03 wynika, że wprowadzenie przez przedsiębiorcę do obrotu wzorca umownego zawierającego postanowienia o treści już wpisanej do rejestru klauzul abuzywnych stanowi przesłankę uznania bezprawności działania

tego przedsiębiorcy, o czym stanowi art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Jak wynika z powyższego, bezprawnym jest stosowanie w obrocie z konsumentami postanowień, które zostały wpisane do rejestru, nawet jeżeli postanowienia te stosują przedsiębiorcy nie pozwani w procesie przed SOKiK na podstawie art. 479³⁶⁻⁴⁵ k.p.c.

Kwestia rozszerzonej prawomocności wyroku SOKiK, na podstawie którego dokonany jest wpis postanowienia umownego do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. została ostatecznie rozstrzygnięta w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006 r. – sygn. akt III SZP 3/06 - uznającej, iż orzeczenie sądu w danej sprawie ma skutek również wobec osób trzecich, tj. zakaz stosowania klauzuli wpisanej do rejestru dotyczy wszystkich przedsiębiorców, a nie tylko tych których dotyczył wyrok SOKiK. Przy czym, jak podniósł Sąd, zakazane jest wykorzystywanie nie tylko klauzuli w identycznym brzmieniu, ale także klauzuli o zbliżonej treści, która wywołuje takie same skutki, jak klauzula już wpisana do rejestru.

Zgodnie z art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów pod pojęciem przedsiębiorcy rozumie się także osobę fizyczną organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. Ustawa posługuje się zatem szerszą niż w zawarta w art. 43¹ Kodeksu cywilnego definicją przedsiębiorcy. Działalność usługowa Marty Derkowskiej prowadzącej przedszkole niepubliczne, wykonywana odpłatnie w sposób ciągły i zorganizowany charakteryzuje się profesjonalnym charakterem i uczestnictwem w obrocie gospodarczym. Jest podporządkowana regułom opłacalności i racjonalnego gospodarowania. W przedmiotowej sprawie bezspornym jest, że Marta Derkowska świadcząca odpłatnie usługi przedszkolne jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 ww. ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz że stosuje we wzorcu umowy następujące postanowienia:

a) „Usługobiorca przyjmuje do wiadomości i akceptuje, że Usługodawca odstąpi od niniejszej umowy po zaistnieniu jednej z okoliczności:

4. Usługobiorca nie wniesie opłat za świadczone usługi przez Usługodawcę w ciągu miesiąca od daty wskazanej w § 7 niniejszej Umowy.
5. Zachowanie dziecka Usługodawcy będzie stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa innych dzieci.
6. Nastąpi brak współpracy pomiędzy nauczycielami i dyrekcją Przedszkola a Usługobiorcą w kwestii rozwiązywania problemów powstałych w procesie edukacji i wychowania dziecka” (§ 5)

b) „Wysokość czesnego może być zmieniona w przypadku wzrostu kosztów utrzymania przedszkola, jednak nie częściej niż jeden raz i nie więcej niż o 10% w okresie obowiązywania umowy” (§ 6 pkt 5)

W celu udowodnienia bezprawności działań Przedsiębiorcy należy wykazać, że ww. zapisy umowne są tożsame z zapisami umieszczonymi w rejestrze niedozwolonych postanowień umownych.

ad. a) Z treści przywołanego postanowienia umownego § 5 wynika, że Przedsiębiorca przewiduje sytuacje, w których umowa o świadczenie usług przedszkolnych zostaje rozwiązana ze skutkiem natychmiastowym bez obowiązku wcześniejszego powiadomienia

konsumenta o tym fakcie. Mając na uwadze, że umowa o świadczenie usług przez przedszkole jest kontraktem wzajemnym, dokonanie ww. czynności bez uprzedniego wezwania konsumenta do spełnienia świadczenia jest sprzeczne z art. 491 kodeksu cywilnego. Przepis ten statuuje ustawowe prawo odstąpienia od umowy wzajemnej jako środek ochronny wierzyciela w razie zwłoki dłużnika, jednak jego realizacja uwarunkowana jest wyraźnie wskazanymi przesłankami. I tak: strona umowy wzajemnej może odstąpić od umowy, jeżeli druga strona dopuszcza się zwłoki w wykonaniu zobowiązania z umowy wzajemnej, dopiero po wyznaczeniu stronie będącej w zwłoce dodatkowego odpowiedniego terminu do jego wykonania i po jego bezskutecznym upływie mimo zagrożenia odstąpieniem od umowy. Jak wynika z brzmienia tego przepisu, ma on charakter dyspozytywny, niemniej zdaniem Prezesa Urzędu treść art. 491 k.c. jest powszechnie stosowana w obrocie gospodarczym, stanowi jeden z jego dobrych obyczajów oraz jest wyrazem rzetelnego traktowania kontrahenta. Podkreślić należy także, iż kwestionowany zapis umowny nie przyznaje analogicznego prawa konsumentom korzystającym z usług przedszkolnych, a zatem prowadzi do nieuzasadnionego uprzywilejowania Przedsiębiorcy w tym zakresie. Te kryteria decydują o uznaniu treści § 5 stosowanego przez Przedsiębiorcę wzorca umownego za klauzulę niedozwoloną.

W ocenie Prezesa Urzędu, powyższy zapis jest zbieżny w swej treści i skutkach z następującymi zapisami umieszczonymi już w rejestrze postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone:

- klauzula wpisana do rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 27 lutego 2006r., sygn. akt XVII AmC 105/04 pod nr 726 – „*Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów*”;
- klauzula wpisana do rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 27 marca 2006r., sygn. akt XVII AmC 40/05 pod nr 754 – „*Nieopłacenie zajęć w przedstawionych wyżej terminach powoduje skreślenie z listy uczestników bez zwrotu wcześniej wpłaconej kwoty*”.

Przytoczone powyżej klauzule również przyznają Przedsiębiorcom uprawnienie do odstąpienia od umowy ze skutkiem natychmiastowym w przypadku niewykonania zobowiązania przez konsumenta. Podobnie jak w treści kwestionowanego w niniejszej decyzji zapisu, także i w przytoczonych wyżej postanowieniach umownych brak analogicznego uprawnienia do odstąpienia od umowy po stronie konsumenta. Brzmienie porównywanych zapisów nie jest wprawdzie identyczne, jednakże w ocenie Prezesa Urzędu, wykładnia ich treści prowadzi do wniosku, iż wywołują one identyczne skutki prawne.

ad. b) Z treści postanowienia zawartego w § 6 pkt 5 stosowanego wzorca umów wynika, że Przedsiębiorca zastrzega sobie prawo do zmiany wysokości opłat za świadczone na rzecz konsumenta usługi po zawarciu umowy, a jednocześnie nie wskazuje precyzyjnie okoliczności, w których ta zmiana może nastąpić. Przyczynę wzrostu wysokości czesnego określa odwołując się jedynie do ogólnikowego sformułowania „wzrostu kosztów utrzymania przedszkola”. W konsekwencji to Przedsiębiorca dokonuje wiążącej dla konsumenta interpretacji ww. zapisu umowy w zakresie ustalania przesłanek uzasadniających wzrost wysokości czesnego. Brzmienie tego postanowienia umownego pozostaje zatem w sprzeczności z art. 385³ pkt 10 Kodeksu cywilnego, zgodnie z którym niedozwolonym postanowieniem umownym jest postanowienie uprawniające kontrahenta konsumenta do jednostronnej zmiany umowy bez wskazania ważnej przyczyny. Stwierdzić należy ponadto, iż konsumentowi nie przyznano z tego tytułu prawa odstąpienia od umowy. Tak sformułowane postanowienie umowne wypełnia dyspozycję art. 385³ pkt 20 Kodeksu cywilnego, a zarazem

jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumentów w rozumieniu art. 385¹ § 1 Kodeksu cywilnego.

Zdaniem Prezesa Urzędu, powyższe postanowienie jest tożsame z następującymi klauzulami umownymi wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych:

- klauzula wpisana do rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 10 kwietnia 2003r., sygn. akt XVII Amc 17/01 pod nr 59 – „*Czesne w następnych latach studiów może ulec zmianie w związku z uzasadnionym wzrostem kosztów ponoszonych przez uczelnię i zostanie ustalone przez rektora zarządzeniem wiążącym strony umowy przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego*”,

- klauzula wpisana do rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 25 lipca 2005r., sygn. akt XVII Amc 46/05 pod nr 547- „*Zmiana wysokości czesnego w ciągu roku akademickiego może nastąpić jedynie proporcjonalnie do oficjalnego wskaźnika wzrostu kosztów utrzymania*”,

- klauzula wpisana do rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 5 października 2005r., sygn. akt XVII Amc 20/05 pod nr 643 – „*Wysokość czesnego może ulegać zmianom w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia*”,

- klauzula wpisana do rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 17 maja 2006r., sygn. akt XVII Amc 9/05 pod nr 802 – „*Uczelnia zastrzega sobie prawo do zmiany wysokości czesnego stosownie do aktualnych kosztów organizacji prowadzonego procesu dydaktycznego i prowadzonej działalności statutowej*”.

Treść przytoczonych wyżej klauzul abuzywnych wskazuje, że kontrahentowi konsumenta przyznano uprawnienie do jednostronnej, arbitralnej oceny, czy wystąpiły okoliczności uzasadniające zmianę wysokości świadczenia konsumenta. Równocześnie żadne z powyższych postanowień umownych nie wskazuje na uprawnienie konsumenta do odstąpienia od umowy z powodu określenia lub podwyższenia ceny przez kontrahenta. W ocenie Prezesa Urzędu, wykładnia stosowanego przez Przedsiębiorcę postanowienia zawartego w § 6 pkt 5 umowy o świadczenie usług przedszkolnych pozwala stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie każdej z przedstawionych wyżej niedozwolonych klauzul umownych, a zatem wywołuje takie same skutki prawne.

Zbieżność wskazanych wyżej postanowień wpisanych do rejestru oraz postanowień umownych stosowanych przez Przedsiębiorcę jest zatem bezsporna. Przedsiębiorca stosując przedmiotowe zapisy w § 5 i § 6 pkt 5 umowy dopuścił się stosowania klauzul wpisanych już do rejestru, co oznacza, iż naruszył zakaz, o którym mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 powołanej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Przesłanka naruszenia zbiorowych interesów konsumentów

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie definiuje pojęcia zbiorowego interesu konsumentów, stwierdzając jedynie w art. 24 ust. 2 pkt 3, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. W świetle art. 1 ust. 1 ustawy należy przyjąć, że ze zbiorowymi interesami konsumentów mamy do czynienia wówczas, gdy działania

przedsiębiorcy są powszechne i mogą dotknąć każdego potencjalnego konsumenta będącego kontrahentem przedsiębiorcy.

W orzecznictwie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów utrwalił się pogląd, iż naruszenie interesu publicznoprawnego ma miejsce wówczas, gdy skutki działań sprzecznych z przepisami prawa antymonopolowego dotyczą sfery interesów szerszego kręgu uczestników rynku, względnie gdy działania te wywołują na rynku inne niekorzystne zjawiska (wyroki Sądu Antymonopolowego z 24 stycznia 1991 r. – sygn. Amr 8/90 oraz z 23 lutego 2002 r. – sygn.XVII Ama 133/2001).

Stanowisko to znalazło również potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w uzasadnieniu wyroku z dnia 12 września 2003 r. (sygn. I CKN 504/01) stwierdził, że: *„nie jest zasadne uznawanie, że postępowanie z tytułu naruszenia ustawy antymonopolowej można wszczynać tylko wtedy, gdy zagrożone są interesy wielu odbiorców, a nie jest to możliwe w sytuacji, gdy pokrzywdzonym jest tylko jeden konsument. Wydawane orzeczenie ma bowiem wymiar znacznie szerszy, pełni także funkcję prewencyjną, służy bowiem ochronie także nieograniczonej liczby potencjalnych konsumentów.”*

Stosowany przez Przedsiębiorcę wzorzec umowy wykorzystywany jest przy zawieraniu umów o świadczenie usług przedszkolnych. Do kręgu adresatów takiego wzorca należą nie tylko rodzice/opiekunowie prawni aktualnie korzystający z usług Kangurowego Przedszkola, ale także wszyscy przyszli, potencjalni. Biorąc pod uwagę fakt, że korzystając z usług przedszkola niepublicznego, konsument nie ma wpływu na zapisy zawieranej z nim umowy, gdyż nie jest ona z nim indywidualnie negocjowana, należy uznać, że wszelkie zawarte w niej bezprawne zapisy, godzą w jego interes.

Wobec powyższego należy stwierdzić, że obie przesłanki zostały spełnione, co oznacza, iż Przedsiębiorca dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Mając powyższe na uwadze, Prezes Urzędu uznał, że działania Przedsiębiorcy zakwalifikować należy jako praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 powołanej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Stosownie do art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, po uprawdopodobnieniu w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, że Przedsiębiorca narusza zakaz określony w art. 24 ww. ustawy, a także przyjęciu zobowiązania Przedsiębiorcy do zaniechania zarzuczanych mu praktyk, jak również do podjęcia działań zmierzających do zapobieżenia wskazanym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań.

Analiza przedłożonych przez Przedsiębiorcę dokumentów i wyjaśnień dowiodła, że Przedsiębiorca zobowiązał się do zaniechania stosowania kwestionowanych przez Prezesa Urzędu klauzul umownych, na dowód czego przedłożył nowo opracowany wzorzec umowy dostosowany do obowiązującego porządku prawnego.

Na podstawie art. 28 ust. 3 powołanej wyżej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu nałożył na Przedsiębiorcę obowiązek przekazania informacji o stopniu realizacji zobowiązania nałożonego w pkt I sentencji decyzji oraz przedłożenia potwierdzonych kopii umów zawartych z konsumentami zgodnie z postanowieniami wzorca umowy dołączonego do pisma Przedsiębiorcy z dnia 7 lipca 2008r.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w sentencji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 powołanej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwóch tygodni od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury w Krakowie.

Z upoważnienia Prezesa
Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Leszek Piekarczyk

Otrzymuje:
Marta Derkowska
Przedszkole Montessori
ul. Szwedzka 68/1
30-315 Kraków